

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis Tollenarii Brvgensis e Soc. Iesv Specvlvm
Vanitatis Sive Ecclesiastes Solvta Ligataq. Oratione
Dilvcidatvs**

Tollenaer, Jean de

Antverpiæ, 1635

Prosa Exegesis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68633)

*Euertit platanosque, populosque,
Diffundens nemore hospites procellas.
Felix, qui Superis die dicato,
Iucundum potuit sonare Vixi.*

PROSA EXEGESIS.

PRAECEDENTI Capite extremo eorum seu demen-
tiam seu arrogantiam perstrinxit Ecclesiastes, qui
immodicâ cupiditate in quæuis vota præcipites, cælum
precibus fatigant: nunc eorum animos, qui supra ce-
teros & supra fortunam suam eminere desiderant, tri-
plici ratione compefcit. Primò, quia insignis temeri-
tatis est in hac rerum humanarum caligine alta & præ-
cipitio vicina sectari: præsertim cùm ignoret homo,
quid sibi ad vitam benè beateque instituendam con-
ducat. Deinde, quia momentanea huius vitæ breuitas
magnos conatus elidit, & ambitiosos in medio hono-
rum cursu destituit. Denique, quia ignorat, quod tanto
animi ardore concupiscit, sitne futuris casibus ac tem-
poribus accommodatû. Expendamus paulisper singula.

Dicebat olim Socrates, vt quis architecturæ peritiâ
consequatur, aut agri colendi, aut hominibus imperan-
di, posse homines ingenio perficere, suoque arbitratu
deligere; sed quæ in his potissima sunt, Deum sibi re-
feruare, eorumque nihil non hominibus obscurum esse.
Neque enim constare ei, qui agrum conserit, quis mes-
sem sit collecturus; neque architecto, quis domum sit
inhabitaturus; neque imperandi perito, an imperatorio
munere fungi expediat. Scio plerisque hominum splen-
dida modestis, magnifica securis anteferri: sed

*Crede mihi, benè qui latuit, benè vixit: & intra
Fortunam debet quisque manere suam.*

ZZ 2

cuius

Vide Xe-
nophon-
tem lib. 1.
Α' πομπη.

Homo quid
sibi expe-
diat igno-
rat.

Quid. li. 3.
Trist. Eleg.
4.

*Ambitionis
fina ruina.*

Sueton. in
Nerone
c. 12.
Vide Baro-
nium anno
Christi 44.

Seneca E-
pist. 94.

Sueton. in
Iulio Cæs.
c. 76.

Dan. 4. 30.

cuius limites vbi semel transgressus fueris, nullus ambitioni terminus est, nisi præcipitium, aut ruina: idemque contingit quod in fabulis testudini, quæ cum volatum affectasset, ab aquilâ in sublime euecta, moxque ab eadem dimissa, ipso lapsu collisa est: aut quod Icaro cuidam sub Nerone (quem Simonem Magum fuisse Philastrius cum aliis affirmat) qui cum volatum tentasset, primo conatu iuxta Principis cubiculum decidit, ipsumque cruore resperfit. Sic ambitiosus quilibet nullum cupiditati suæ terminum præfigit, nulloque potest loco consistere, non aliter, quam in præceps deiecta pondera, quibus ruendi finis est, iacuisse. Quid Cn. Pompeium in Africam, quid in Septemtrionem, quid in Mithridatem & Armeniam, & omnes Asiæ angulos traxit? Infinita scilicet cupido crescendi, cum sibi vni parum magnus videretur. Quid C. Cæsarem in sua fata pariter ac publica immisit? Gloria & ambitio, & nullus supra ceteros eminendi modus. Vnum supra se ferre non potuit, cum Respublica supra se ferret duos. Neque hîc stetit ambitio; sed æmulo è medio sublato, nullum sibi oblatum honorem nimium putauit. Itaque & continuum gessit Consulatum, & perpetuam Dictaturam: insuper prænomen admisit Imperatoris, & statuum inter Reges, & suggestum in Orchestra. Sed & ampliora etiam humano fastigio decerni sibi passus est, sedem auream in Curia & pro tribunali, templa denique, aras, simulacra iuxta deos, puluinar, Flaminem, Lupercos. Et quis tandem crescendi finis? non alius quam ruina, quæ quidem in illâ ipsâ aureâ sede miserum oppressit, quâ supra ceteros eminebat. Quid Nabuchodonosorem dicam? cui extremum pænè exitium attulit diuinitatis affectatio. Certè con-

duci-

dicibilis illi fuit ad brutorum conditionem è folio
 deturbari, quàm ab insanâ multitudine diuinis hono-
 ribus extolli. Nam ab hominum consortio extermina-
 tus, præsentissimum animæ pabulum in brutorum
 pascuis adeptus est; & inter opaca nemorum, ac lustra
 ferarum, humanitatis sensum, Dei quæ ac sui notitiam
 inuenit, qui paulò antè diuinis honores exposcens,
 nec Deum nec se nouerat. Ita profectò se res habet, &
 in vniuersum nihil est quòd maiores animo nostro te-
 nebras offundat, quàm ambitio: nihil quod hominem
 magis serenum sui quæ compotem reddat, quàm ani-
 mi submissio. Adspiret igitur ad honorum fastigia
 quicumque voluerit, & nascendi fortunam cupiditate
 transcendat; ego veriùs cum Regio Vate pronuntia-
 bo: *Bonum mihi, Domine, quia humiliasti me, vt discam* Psal. 118,
71.
iustificaciones tuas.

Quod autem de honoribus asserui, idem de diuitiis
 dictum volo, qui alter modus est supra fortunam emer-
 gendi. Tametsi enim vulgus hominum in diuitiis api-
 cem felicitatis humanæ collocet, ego tamen hæc stulta
 vulgi iudicia contemnens, mea quæ me paupertate ac
 ceteris fortunæ meæ congruis inuoluens, cum Eccle-
 siaste dicam: *Quid necesse est homini maiora se quarere,*
cùm ignoret quid conducatur sibi in vitâ suâ? Quid, inquam,
necesse est homini quarere quod ignoret, imò verò
quod non ignoret an conducatur? Quid necesse est qua-
rere, quod inuentum non solum inutile, sed etiam per-
niciosum esse fat nouit? Quid necesse est sequi, quod
assequi miserum est? Blandiatur aurum, quibus vo-
luerit, oblectet opum cupiditas; ego sanè nihil in vitâ
acerbius, nullum veriùs tormentum extare contendam.
 Nihil opus ad hanc veritatem stabiliendam Philoso-
 pho-

phorum placitū : vnica nos apud Phædrum fabella
vulturis, cadaueri canis insultantis, docebit, quàm veri
nominis pœna sit auri cupiditas.

Phædrus
lib. 1. Apo-
log.

*Humana effodiens ossa thesaurum canis
Inuenit ; & violauit quia Manes deos,
Iniecta est illi diuitiarum cupiditas,
Pœnas vt sanctæ religioni penderet.
Itaque aurum dum custodit, oblitus cibi,
Fame est consumptus. Quem stans vulturius super
Fertur locutus: O canis meritò iaces,
Qui concupisti subitò regales opes,
Triuio conceptus & educatus stercore.*

*Vita breui-
tas cohibere
debet im-
modicas cu-
piditates.*

Non dispar fortuna contingit iis qui per diuitias supra
fortunam conantur emergere : quorum conatus & stu-
dia ex eo etiam vanitatis redarguit Ecclesiastes, quòd
exiguo numero dierum peregrinationis huius circumscri-
buntur, & tempore quod velut vmbra præterit. Ridemus,
senes auaros, quòd minùs restat viæ, eò plus quærere
viatici (quid enim aliud quàm inutiles sarcinas, & iti-
neris impedimenta congerunt?) & non ridemus nos-
ipsum, qui hac tantâ vitæ breuitate circumscripti, pro-
cul à metâ abesse non possumus? Quid enim est vita
nostra? Ait Iacobus Apostolus: *Vapor est ad modicum
parens, & post hæc exterminabitur. Quid est vita nostra?*
Nuntius est celeriter percurrens, gutta roris antelucani,
halitus oris hibernus, spoliolum temporis, vmbra
somnia. Quid est igitur tam vanum, quàm his tam
angustis vitæ limitibus obseptum, opes aliquot sæcu-
lis suffecturas corradere, longam honorum seriem
disponere, ad dignitates humano fastigio maiores ad-
spirare?

Horatius
Carm. 1. 1.
Od. 4.

Vita summa breuis spem nos vetat inchoare longam.

Et

Et ut longior esset, stultum tamen est à fortunâ rebus-
 que ab arbitrio fortunæ pendentibus subsidium futuri
 temporis aut solatium petere, quæ cæcâ nos cupidita-
 te in nocitura certè numquam satiatura præcipitat.
 Quantò iucundius est nihil poscere, nec ex fortunâ
 pendere? Quod enim futuri temporis incerta fors vo-
 luit, quare potius à fortunâ impetrem ut det, quàm à
 me ne petam? Enimverò quid omnino petam, si tam
 cæca futuri temporis caligo mortalium providentias
 omnes eludit? Quid si etiam eiusmodi futura sunt
 tempora, ut omnino formidandum sit vllam Reipu-
 blicæ partem attigisse? Quid si etiam tam periculosa,
 ut longè optabilius futurum sit in imâ plebe delitescere,
 quàm diuitiis aut honoribus inter ciues suos emi-
 nere? *Quis enim homini poterit indicare quid post eum fu-
 turum sub Sole sit?* Vnum est quod certò scitur, & uti-
 liter inculcatur; ferius, ocyus, moriendum esse omni-
 bus. Post mortem verò quòd iudicium durum his qui *Sap. 6.*
presunt fiet, & potentes potenter tormenta patientur. hoc
 illis assiduè ruminandum, qui ad altiora semper adspi-
 rant. Ceterùm quid earum rerum, quæ nobis in vitâ
 obuersantur, optabilius sit, aut conducibilius, multis
 deinceps versibus ostendit Ecclesiastes.

SECTIO SECVNDA.

ECCLESIASTES.

VERS. 2. Melius est nomen bonum, quàm vi-
 guenta pretiosa:

METRI-